

Павлова Г.Є.,
доктор економічних наук,
професор кафедри обліку, аудиту
та управління фінансово-економічною безпекою, академік АЕНУ,
директор Навчально-наукового інституту економіки,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Приходько І.П.,
доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри обліку, аудиту
та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Шалімова О.І.,
магістр,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

СТРАТЕГІЧНЕ ТА ІННОВАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Павлова Г.Є., Приходько І.П., Шалімова О.І. Стратегічне та інноваційне забезпечення управління основними засобами в контексті економічної безпеки підприємства. У статті висвітлено невирішеність проблем у сфері інноваційного забезпечення управління основними засобами для використання в економічній безпеці підприємств, що дає змогу забезпечити відповідний рівень економічного зростання. Встановлено, що в системі основної стратегічної мети підприємства та його тактичних заходів фінансова стратегія й тактика посідають головне місце, забезпечуючи фінансовими ресурсами досягнення мети усіх підстратегій його ефективної стабільної діяльності та розвитку.

Ключові слова: стратегічне забезпечення, інновації, економічна безпека, сільськогосподарське підприємство, ринкова економіка, виробництво, основні засоби.

Павлова Г.Е., Приходько И.П., Шалимова А.И. Стратегическое и инновационное обеспечение управления основными средствами в контексте экономической безопасности предприятия. В статье освещена нерешенность проблем в сфере инновационного обеспечения управления основными средствами для использования в экономической безопасности предприятий, что позволяет обеспечить соответствующий уровень экономического роста. Установлено, что в системе основной стратегической цели предприятия и его тактических мероприятий финансовая стратегия и тактика занимают главное место, обеспечивая финансовыми ресурсами достижение цели всех подстратегий его эффективной стабильной деятельности и развития.

Ключевые слова: стратегическое обеспечение, инновации, экономическая безопасность, сельскохозяйственное предприятие, рыночная экономика, производство, основные средства.

Pavlova H.E., Prikhodko I.P., Shalimova O.I. Strategic and innovative providing main management in the context of economic security of the enterprise. The article highlights the unresolved problems in the field of innovative management of basic assets for use in the economic security of enterprises, which allows ensuring an appropriate level of economic growth. It was established that in the system of the main strategic goal of the enterprise and its tactical measures financial strategy and tactics occupy the main place, providing financial resources to achieve the goal of all substrateges of its effective stable activity and development.

Key words: strategic security, innovation, economic security, agricultural enterprise, market economy, production, fixed assets.

Постановка проблеми. Однією з важливих складових ефективності виробничої діяльності є ступінь досконалості використання основних фондів. Тому вдосконалення управління основними засобами, що безпосередньо впливає на підвищення ефективності їх використання, є сьогодні важливою проблемою практично для всіх підприємств нашої держави. Управління основними засобами покликане забезпечити формування інвестицій і розміщення інновацій в об'єктах засобів праці, які здатні підтримати чи відтворити

конкурентоспроможність підприємства, поліпшити його фінансовий стан. В кожному конкретний момент часу необхідно визначати і ліквідувати розрив між досягнутою величиною ефективності формування та використання основних засобів і теоретично можливим її рівнем щодо об'єктів, які забезпечують діяльність господарюючої системи. Невирішеність проблем у сфері управління основними засобами для використання в економічній безпеці підприємств не дає змогу забезпечити відповідний рівень економічного зрос-

тання й ускладнює здійснення ефективної реструктуризації економіки. Проведення цього виду дослідження з одночасним вивченням особливостей впливу інновацій на формування фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства має велике значення для розвитку його успішної діяльності у майбутньому, оскільки формування механізму впливу інновацій на фінансово-економічну безпеку підприємства є одним із головних критеріїв формування збалансованого розвитку підприємства та забезпечує стабільність його розвитку в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що велика кількість видатних вітчизняних та закордонних вчених досліджувала вплив інновацій на діяльність підприємства та забезпечення високого рівня економічної безпеки. Серед них варто назвати таких, як І. Бінко, В.М. Гриньова, Б.М. Данилишин, М.П. Денисенко, О.А. Кириченко, О.О. Терещенко, М.М. Єрмошенко, О.О. Олейніков, В.Г. Федоренко, М.Д. Кондратьєв, Л.К. Гитман, І. Ансофф, М.Д. Еклунд, М. Фрідмен, П. Портер, Ф. Хайск, Й. Шумпетер. Незважаючи на велику кількість досліджень та публікацій, питання впливу інновацій на фінансово-економічну безпеку діяльності підприємства як складової його ефективного розвитку недостатньо досліджене та висвітлене в наукових працях, тому є перспективним й актуальним напрямом у процесі розвитку сучасних досліджень. Однак, на наш погляд, фінансово-економічна безпека, будучи складовою системи економічної безпеки діяльності підприємства загалом, вимагає подальших досліджень, особливо на рівні діяльності підприємницьких структур та створення механізмів і стратегій формування фінансово-економічної безпеки з урахуванням особливостей впливу інновацій в управлінні основними виробничими фондами підприємства. Це пов'язане з тим, що в системі основної стратегічної мети підприємства та його тактичних заходів фінансова стратегія й тактика посідають головне місце, забезпечуючи фінансовими ресурсами досягнення мети усіх підстратегій його ефективної стабільної діяльності та розвитку. Згідно з іншим підходом до трактування поняття, якому слідує велика кількість авторів, «під інновацією розуміється процес, в ході якого наукова ідея або технологія виготовлення доводяться до стадії практичного використання і починає давати економічних ефект» [5, с. 197; 6, с. 38], «комплексний процес створення нового практичного засобу (нововведення) для нової суспільної потреби» або «просто процес реалізації тієї або іншої науково-технічної нововведення» [7, с. 5], «процес формування якісного нового стану системи» [8, с. 26–25]. Водночас ще не сформовані проблеми стратегічного та інноваційного забезпечення управління основними засобами для використання в економічній безпеці підприємства.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування впливу окремих факторів на зміну результативного показника сільськогосподарського підприємства, а саме впровадження стратегічного та інноваційного забезпечення управління основними засобами для використання в економічній безпеці підприємства.

Виклад основного матеріалу. Успішність основними засобами підприємства можна розглядати з позиції ефективності їхнього використання в госпо-

дарському обігу. Через те, що основні засоби експлуатуються тривалий час, вони поступово втрачають свою вартість за рахунок фізичного та морального зношування, а перенесення вартості основних засобів на продукцію, що виготовляється, виконуваних роботи, надаваних послуги відбувається за рахунок нарахування амортизації. Тут слід звернути увагу на цільове використання амортизаційних потоків, які формуються в результаті виробничої діяльності.

Поліпшення використання основних засобів може бути забезпечене двома шляхами, а саме інтенсивним та екстенсивним.

Здебільшого окремі показники, до яких належать екстенсивне й інтенсивне використання устаткування, не можуть бути застосовані (вони показують лише ступінь використання окремих елементів основних фондів).

Для формування чіткої картини стану та ефективності функціонування основних засобів доцільно використовувати систему натуральних і вартісних показників, а також співвідносні оцінки темпів зростання випуску продукції і темпів зростання обсягу; фондоозброєності праці та її продуктивності. Для узагальнюючої характеристики ефективності використання основних засобів служать показники фондовіддачі, фондоемності, рентабельності.

Фондовіддача показує загальну віддачу від кожної гривні, вкладеної в основні засоби, а її зростання дає змогу знижувати обсяги нагромадження, тобто збільшувати притому частку фонду споживання. Фондоємність – це показник, обернений до фондовіддачі, який характеризує вартість основних засобів, що припадає на кожну грошову одиницю реалізованої продукції. У звичайних умовах господарювання фондовіддача повинна мати тенденцію до росту, а фондоемність – до зменшення.

Впровадження виробничого плану в діяльність підприємства дасть можливість додатково отримати новий вид продукції. При цьому розмір капітальних вкладень буде задіяний тільки під реконструкцію складу та закупку деякого обладнання. Під час розрахунку запропонованого плану враховувалось, що кількість задіяних працівників не зміниться, оскільки вона неповною мірою використовується, а самі приміщення були заповнені на 70%.

На перспективу 2018 року зобразимо забезпеченість підприємства основними виробничими засобами у табл. 1.

Після аналізу забезпеченості підприємства основними виробничими засобами на перспективу 2018 року можна стверджувати, що фондовіддача підвищилась порівняно з 2016 роком на 1,09 грн., що говорить про ефективність використання наявних основних виробничих засобів на підприємстві завдяки впровадженню виробничого плану, оскільки фондоемність зменшилась на 0,10 грн., а фондоозброєність збільшилась на 25,6 грн. Вжиття на практиці запропонованих заходів загалом по підприємству дасть змогу збільшити обсяги випуску товарної продукції, підвищити показник фондовіддачі, а також збільшити прибуток від реалізації продукції й балансний прибуток, а отже, і рентабельність основних засобів підприємства.

Управління забезпеченням економічної безпеки підприємства – це безперервний процес забезпечення

Ефективність використання основних виробничих фондів на перспективу

Показники	2016 рік	На перспективу 2018 року	Відхилення +/-
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	4 600,5	6 262,8	1 662,32
Вартість товарної продукції, тис. грн.	13 243	24 843	11 600,00
Фондовіддача	2,88	3,97	1,09
Фондоємність	0,35	0,25	-0,10
Фондоозброєність	75,42	101,01	25,6

на підприємстві, що знаходиться в певному зовнішньому середовищі, стабільності його функціонування, фінансової рівноваги та регулярного отримання прибутку, а також можливості виконання поставлених цілей і завдань, здатності його до подальшого розвитку і вдосконалення на різних стадіях життєвого циклу підприємства і в процесі зміни конкурентних ринкових стратегій [3].

Динамічні зміни економічної безпеки підприємства багато в чому залежать від стадії життєвого циклу, на якому воно знаходиться. На стадії створення підприємства основними загрозами щодо забезпечення економічної безпеки виступають загрози від неправильного позиціонування підприємства на ринку і від помилок під час створення продукту. Вони можуть виявитися катастрофічними для підприємства, яке створюється. На цій стадії життєвого циклу підприємства виникає гостра необхідність у дотриманні комерційної таємниці.

Найвищі рівні стратегічного забезпечення економічної безпеки підприємства пов'язані з інноваціями. Підприємство не може зберегти лідерство та свої конкурентні переваги без оновлення, оскільки воно є системою вищої структурної організації. Оновлення сьогодні рівнозначно стратегії. У сучасному розумінні інновації – це основна умова оновлення підприємства.

Інноваційні зміни повинні проходити в усіх без винятку бізнес-процесах підприємства. Найбільш значущим з практичної точки зору є виділення етапів побудови інноваційної системи:

1) зміни на будь-якому підприємстві слід починати з детального поглибленого аналізу наявного стану;

2) подання зібраної вихідної інформації з метою виявлення сильних і слабких сторін діяльності підприємства, оцінки ефективності його функціонування, опису наявних бізнес-процесів на підприємстві і виявлення інноваційного потенціалу підприємства, який характеризується як сукупність різних ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності;

3) розробка функціональної моделі бізнес-процесів з ієрархією цілей і виявленням потенціалом інноваційного розвитку, розробка рекомендацій щодо вдосконалення системи управління підприємством;

4) розробка плану реорганізації виробничої та організаційної структури підприємства і системи мотивації персоналу.

Нововведення слід розглядати як результат інтелектуальної та розумової діяльності людей, який пройшов численні випробування, експерименти, були проведені обґрунтовані дослідження, що довело економічний ефект від її використання в господарській діяльності. Часто поняття «інновація» ототожнюється з терміном «нововведення». Фактично як деякий процес інновації трактуються і в роботі [2, с. 83], в якій вони визнача-

ються як створення і надання споживачам нових або досконаліших товарів або послуг. Стратегічні напрями розвитку основних засобів на сільськогосподарських підприємствах зумовлені посиленням на світовому ринку конкуренцією, яка приводить до скорочення життєвого циклу виробу.

Прийняття рішень передбачає дотримання відповідних методів та тактики, але вони мають також певні недоліки, які виникають під час всебічного аналізу відповідної галузі. На вибір управління основними засобами впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори, що призводить до ускладнення з вибором тактики. Однак зараз постає суттєва проблема перед сільськогосподарськими підприємствами пошуку нових інноваційно-активних основних засобів, їх придбання за оптимальну ціну, можливості отримання в оренду чи лізингу на вигідних умовах, оновлення старого обладнання новим. Основна задача ухвалення рішення спрямована на таку організацію розвитку інноваційного потенціалу виробництва продукції, за якої виконуються договірні зобов'язання з якомога меншими витратами всіх видів виробничих ресурсів. Таким чином, під метою ухвалення рішення розуміється такий спосіб оперативно-виробничого планування виробництва, за якого досягається ідеальний стан розвитку інноваційного потенціалу виробничого процесу. За такої постановки питання має місце проблема, якій властива невідповідність фактичного стану оперативно-виробничого планування виробництва з поставленою за мету. З цього випливає, що сутність задачі ухвалення управлінського рішення спрямована на формування набору заходів, орієнтованого на усунення проблеми. Найзагальнішими й основними ознаками класифікації задач ухвалення рішень є:

- ступінь визначеності інформації;
- використання експерименту для отримання інформації;
- кількість осіб, що ухвалюють рішення;
- кількість цілей;
- зміст рішень;
- значущість і тривалість дії рішень.

Формування стратегії управління основними засобами потребує використання сукупності методів та інструментів. Стратегії управління основними засобами на підприємствах можна подати у вигляді певних етапів (рис. 1).

Перший етап полягає у виявленні необхідності формування стратегії з урахуванням інноваційних нововведень, передбачає дослідження наявного стану та структури основних засобів, їх тенденцій. Це зумовить визначення доцільності фінансового вкладення грошових коштів у відповідні групи основних засобів, обґрунтує переважання їх активної частини чи пасивної, швидкість переходу основного капіталу в грошові

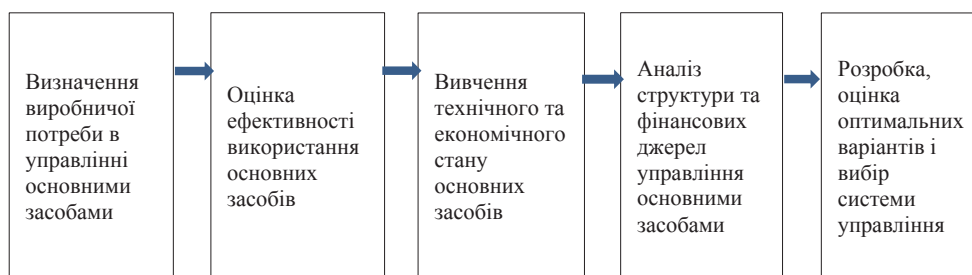

Рис. 1. Основні етапи формування стратегії управління у сільськогосподарських підприємствах

кошти, тобто їх мобільність, доцільність заміни застарілого обладнання та впровадження ноу-хау.

Другий етап передбачає проведення аналізу використання основних засобів, їх ефективності, при цьому розрахунку відповідних коефіцієнтів та тенденцій введення нового та вибуття застарілого обладнання, можливості оновлення з урахуванням того, яким саме способом.

Третій етап передбачає вивчення технічного та економічного стану об'єктів основних засобів, адже від рівня їх придатності залежать якість продукції, терміни виконання замовлень, асортимент продукції, а загалом і максимальність отримання прибутку. Забезпечивши фінансування розробки стратегічних напрямів, управління сприятиме своєчасному оновлення основних засобів, при цьому слід враховувати те, що вони можуть оновлюватися за рахунок власних, залучених та позичених коштів. Зокрема, для вирішення цієї проблеми пропонується формування спеціального фонду оновлення основних засобів за рахунок відрахувань, які відносяться до собівартості продукції [4, с. 28].

На наступному етапі формування стратегії проводиться аналіз структури основних засобів згідно з відповідними групами, досліджується інноваційний вплив на кожну з них, розглядаються способи фінансування джерел формування та управління активами у сільськогосподарських підприємствах.

Останній етап передбачає розробку та планування оптимальних варіантів вибору стратегії управління, оцінюються всі можливі варіанти:

- визначення виробничої потреби в управлінні основними засобами;
- оцінка ефективності використання основних засобів;
- вивчення технічного та економічного стану основних засобів;
- аналіз структури та фінансових джерел управління основними засобами.

Відбуваються розробка, оцінка оптимальних варіантів і вибір системи управління налагодження циклу «формування – використання – оновлення – вибуття основних засобів» з урахуванням впливу управлінських процесів на них.

Висновки. Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок, що в підприємствах сільського господарства України відсутня ефективна система стратегічного та інноваційного управління основними засобами. Останніми роками для них характерні:

- невисока інноваційно-інвестиційна активність у сфері формування основних засобів, занижені показники первісної та залишкової (балансової) вартості основних засобів;
- висока питома вага пасивної частини основних засобів.

З цієї метою в подальших дослідженнях слід приділити увагу питанням ефективного використання окремих економічних інструментів для прийняття стратегічних управлінських рішень у сфері формування основних засобів для сільськогосподарських підприємств в контексті їх економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : [монографія] / [Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, О.Р. Бойкевич, В.В. Каркавчук] ; за ред. Т.Г. Васильціва. – Львів : ВИДАВНИЦТВО, 2012. – 386 с.
2. Гилка М.Д. Відтворення основного капіталу сільськогосподарських підприємств на основі використання методів динамічного програмування / М.Д. Гилка // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 227. – С. 26–29.
3. Іващенко О.В. Фінансово-економічна безпека держави / О.В. Іващенко, В.М. Гельман // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). – 2013. – № 2 (1). – С. 121–131. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2\(1\)_16.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znptdau_2013_2(1)_16.pdf).
4. Економіка підприємства : [навч. посіб. для вузів] / [В.І. Мацибора, В.К. Збарський, Т.В. Мацибора]. – К. : Каравела, 2008. – 312 с.
5. Чорна І.О. Ефективність використання виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення / І.О. Чорна // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 2. – С. 212–216.
6. MSR 41 – teoria i praktyka / [J. Bodzianny, B. Iwasieczko, D. Markiewicz-Rudnicka].
7. Łagodzki P. Zasady wyceny oraz ujmowania w sprawozdaniach finansowych aktywów biologicznych i produktów rolniczych / P. Łagodzki, E. Jaworska // Rachunkowość w teorii i praktyce / Red. W. Gabrusewicz. Tom III. Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Poznań 2007.
8. Międzynarodowy Standard Rachunkowości nr 2 Zapasy; MSR nr 16 Rzeczowe aktywa trwałe, MSR nr 20 Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej oraz MSR nr 36 Utrata wartości aktywów. W: Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF). Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2011.